

Άσκηση Ακοής – Σολφέζ – Ρυθμική Αγωγή IV

Εαρινό Εξάμηνο 2026
ΤΜΕΤ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μάθημα 1^ο

Μόνικα Ανδριανοπούλου

Συνοπτική επισκόπηση υλικού Δ' Εξαμήνου «Άσκησης Ακοής»: (α)Εσωτερική ακοή, (β)Ακουστική αναγνώριση και (γ)Φωνητική εκτέλεση των παρακάτω (από ασκήσεις και ρεπερτόριο):

- ✓ **Ατονάλ** ασκήσεις από το *Modus Novus* και περισσότερο ρεπερτόριο 20ού & 21ου αιώνα (↪ Διαστήματα!)
- ✓ Βαθμίδες όλης της χρωματικής κλίμακας
- ✓ Τονικές μελωδίες που θα πατούν πάνω στα αρμονικά φαινόμενα του εξαμήνου, με χρωματική κίνηση, πιο απομακρυσμένες τονικοποιήσεις και πιο απρόσμενα μελωδικά γυρίσματα. Δίφωνες στο ντικτέ, τραγούδι κάθε φωνής σε τετράφωνα χορικά Μπαχ στο σολφέζ.
- ✓ Συγχορδίες: τρίφωνες M, E, ε, A, τετράφωνες **AM**, MM, Mμ, **EM**, Eμ, εμ, εε (η Mμ σε όλες τις θέσεις), **διάφωνες συνηχήσεις**
- ✓ Αρμονικές διαδοχές: δανεισμένες συγχορδίες (iv, ii, VI, dim), IIN, παρενθετικές δεσπόζουσες (V/ii, III, IV, V, vi), συγχορδίες μεθ' 7^{ης}, αλυσίδα συγχορδιών μεθ' 7^{ης} (κύκλος 5ών), **αλυσίδα συγχορδιών μετ' 9^{ης}**, συγχορδίες αυξημένης 6^{ης} (ιταλική, γερμανική, γαλλική), αυξημένες I₅[#], V₅[#], *diminuita appoggiatura* ή ποίκιλμα, **χρωματική σχέση 3^{ης}**.
Ακουστική αναγνώριση αρμονικών **φαινομένων στη μουσική φιλολογία** (γνωστά αποσπάσματα)
- ✓ Ρυθμός: παρεστιγμένα, αντιχρονισμοί, συγκοπές, συζεύξεις, παύσεις, πεντάηχα, **εξάηχα, επτάηχα, 8:3+3+2**, σχέση 3 προς 2, σχέση 5 προς 2, **σχέση 4 προς 3**, αλλαγή μέτρου και παλμού

1α. Γρήγορη αντίληψη διαστημάτων

(α).....

(β).....

(γ).....

(δ).....

(ε).....

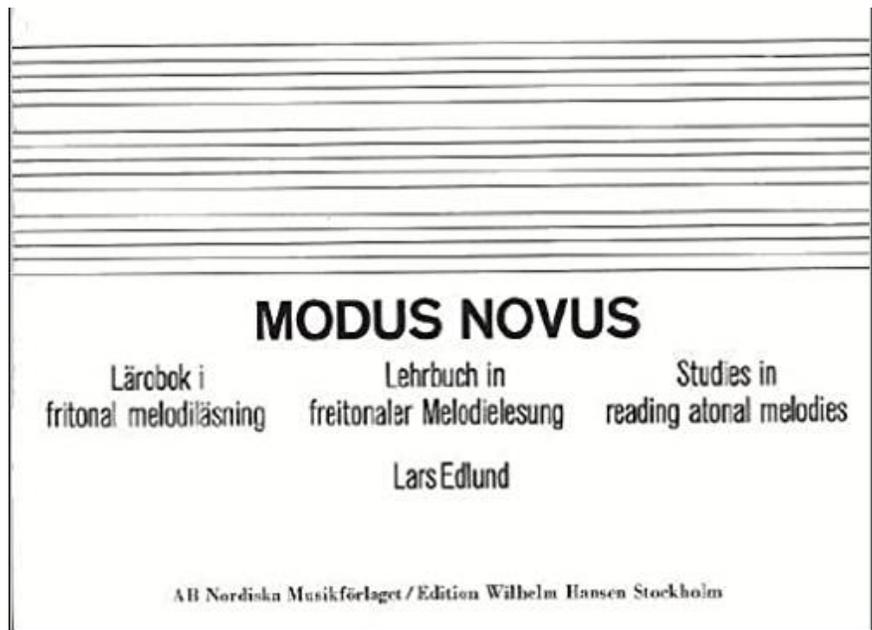
1β. Γρήγορη αντίληψη διαστημάτων

A musical staff with five measures, each containing a single note. The notes are connected by a continuous line. The first measure has a treble clef and a note on the second line (F4). The second measure has a bass clef and a note on the second space (G3). The third measure has a treble clef and a note on the first space (E4). The fourth measure has a bass clef and a note on the first space (E3). The fifth measure has a treble clef and a note on the first space (E4). Below the staff, five interval labels are placed: 6μ↑, 5ε↓, 3μ↑, 5K↓, and 7M↑. Each label is positioned between the notes of the adjacent measures.

1γ. Γρήγορη αντίληψη διαστημάτων

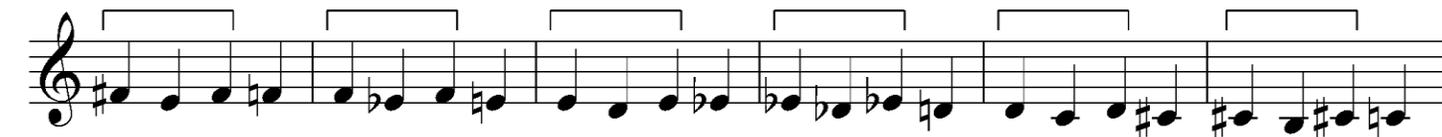
A musical exercise on a single staff in 4/4 time, consisting of five measures. The notes and their corresponding interval labels are as follows:

- Measure 1: Treble clef, quarter note G4, quarter note Bb4. Interval: 6μ
- Measure 2: Bass clef, quarter note E4, quarter note A4. Interval: $5\varepsilon (/4A)$
- Measure 3: Treble clef, quarter note C5, quarter note E4. Interval: 3μ
- Measure 4: Bass clef, quarter note Bb3, quarter note D4. Interval: $5K$
- Measure 5: Treble clef, quarter note G4, quarter note A#4. Interval: $7M$

1δ. Διαστήματα – τρόπος εξάσκησης:
Εξάσκηση του κάθε διαστήματος με χρωματική
ανάβαση & κατάβαση, μέχρι να ‘κλειδώσει’
εσωτερικά. Π.χ. για τόνο-ημιτόνιο:

- Τραγούδι μαζί με το όργανο (πιάνο/κιθάρα)
- Το ίδιο, τραγούδι πρώτα, ο ήχος του οργάνου έπειτα για επιβεβαίωση
- Τραγούδι του ίδιου διαστήματος (ανιόν & κατιόν) από τυχαίες νότες

(https://www.ema.edu.ee/oppematerjalid/solfedzo/MTM001_Modus_Novus.pdf)
(Estonian Academy of Music and Theater)

2α. Μουσική ακρόαση και παρατήρηση φθογγικού υλικού (είδος κλιμάκων)

Debussy, *Complete Preludes, Books 1 & 2*, 'II. Voiles'

https://www.youtube.com/watch?v=VrVyQhUM5C4&ab_channel=caprottimusic

Αμερικανίδα χορεύτρια Loie Fuller (1862-1928), πιθανή έμπνευση του 'Voiles'

2β.Έλεγχος
διαστημάτων 2ας
& 3ης:

πεντατονικές &
ολοτονική
κλίμακα
(τραγούδι)

Πεντατονικές (μείζονα - ελάσσονα) και blues:

Μείζονα 5ατονική

Ελάσσονα 5ατονική

Κλίμακα blues

Ολοτονική:

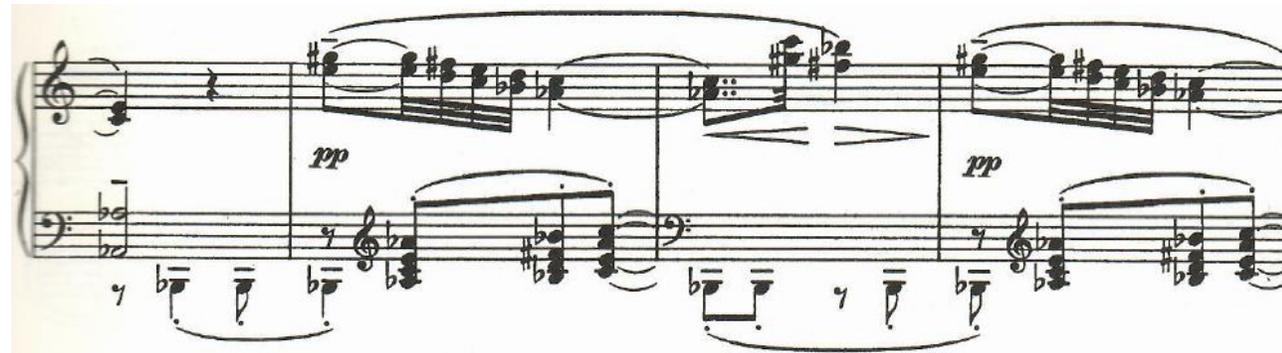

2γ. Συγχορδίες
τής ολοτονικής
κλίμακας
(Αυξημένες)

Αυξημένες συγχορδίες από την ντο ολοτονική:

Όλες οι Αυξημένες συγχορδίες:

3α. Σύγχρονη μουσική & Debussy

Claude Debussy:

(Από άρθρα του σε μουσικά περιοδικά)

«Η καλύτερη ευχή που θα μπορούσε να δώσει κάποιος για τη γαλλική μουσική θα ήταν να καταργηθούν οι σπουδές της αρμονίας όπως γίνονται στις σχολές. Είναι ο πιο γελοίος τρόπος να βάλει κανείς τις νότες στη σειρά, κι εκτός αυτού οδηγεί σε μια τυποποίηση της σύνθεσης έτσι που όλοι οι συνθέτες, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, εναρμονίζουν με τον ίδιο τρόπο» (1902).

«Η ομορφιά ενός έργου τέχνης θα παραμένει για πάντα κάτι το μυστήριο – δε μπορούμε να καταλάβουμε ακριβώς πώς έχει δημιουργηθεί. Αυτό το στοιχείο της μαγείας στη μουσική πρέπει να το διατηρούμε με κάθε τρόπο» (1913).

Morgan, R.P. (Ed.) (1998): *Strunk's source Readings in Music History: The Twentieth Century* (Vol.7). New York: Norton & Company.

3β. *Prélude à L'après-midi d'un faune* – Πρελούδιο στο απομεσήμερο ενός φαύνου:

- Συμφωνικό ποίημα του C. Debussy, πάνω στο ομώνυμο ποίημα, *Το απομεσήμερο ενός φαύνου* (*L'après midi d'un faune* (1867) του Stéphane Mallarmé (1842-1898), Γάλλου συμβολιστή ποιητή και κριτικού.
- Οι συμβολιστές επεδίωκαν να εκφράσουν συναισθηματικές εμπειρίες και στιγμιαίες αισθήσεις της εσωτερικής ζωής με τρόπους έμμεσους και συγκεκαλυμμένους, μέσα από συμβολική γλώσσα (Encyclopedia Britannica).

Στεφάν Μαλαρμέ

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%84%CE%B5%CF%86%CE%AC%CE%BD_%CE%9C%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%AD

3γ. Το έργο *Prélude à L'après-midi d'un faune* του Claude Debussy (1862-1918), για κάποιους η αρχή της σύγχρονης μουσικής, γράφτηκε μεταξύ 1892-1894, συγχρόνως με έργα όπως: η 9^η Συμφωνία («του Νέου Κόσμου») του Dvorak και η 6^η («Παθητική») του Tchaikovsky. Γιατί λοιπόν θεωρείται ότι το *Prélude* σηματοδοτεί την αρχή; Ο όρος «σύγχρονο» στην τέχνη αφορά βέβαια όχι τόσο σε χρονολογία όσο σε ζητήματα αισθητικής και τεχνικής. Τί λοιπόν το ριζοσπαστικό υπάρχει στο έργο αυτό;

- Τονικό σύστημα - Η τονική αρμονία φαίνεται τώρα να είναι μία από τις πολλές δυνατότητες αρμονικής γλώσσας, όχι η μοναδική.
- Φόρμα - Δεν υπάρχει προοδευτική εξέλιξη και επεξεργασία του θέματος, αλλά διεύρυνση, παραλλαγή ή τεμαχισμός του, σε στυλ αυτοσχεδιασμού & όχι δομημένης πορείας.
- Χρόνος (ρυθμός & tempo): υπάρχουν αυξομειώσεις στο tempo και συχνή εναλλαγή μέτρου.
- Ενορχήστρωση: παίζει βασικό ρόλο στην έκφραση της μουσικής ιδέας και στη δομή του έργου, δεν αποτελεί δευτερεύον ή απλά καλλωπιστικό στοιχείο της μελωδίας. Π.χ. το αρχικό θέμα ακούγεται σχεδόν πάντα στο φλάουτο (με εξαίρεση 2 περιπτώσεων: οboe-κλαρινέτο).

...Πώς προέκυψαν οι καινοτομίες αυτές;

→ Αφετηρία αυτών των καινοτομιών ήταν όλη η φιλοσοφία του συνθέτη για τη μουσική. Η μουσική του δεν είναι αφηγηματική, κι έτσι δε χρειάζεται συνοχή και συνέχεια. Οι ζωντανές της εικόνες και η ακανόνιστη κίνησή της θυμίζει περισσότερο τη σφαίρα της ελεύθερης φαντασίας, του ονείρου. Ο Debussy γράφει:

Μόνο η μουσική έχει τη δύναμη να ξυπνήσει στη μνήμη όλα εκείνα τα απίθανα μέρη, τον αδιαμφισβήτητο και χιμαιρικό κόσμο που καταχίνεται μυστικά με τη μυστηριώδη ποίηση της νύχτας, με τους χιλιάδες ανώνυμους ήχους που κάνουν τα φύλλα των δένδρων όταν τα χαϊδεύουν οι ακτίνες του φεγγαριού...

Το κείμενο του συνθέτη είναι χαρακτηριστικά αινιγματικό και γεμάτο εικόνες, όμως είναι σαφής η αναφορά του στον κόσμο του ονείρου.

3δ.Claude Debussy: *Prélude à L'après-midi d'un faune* (θέμα)

⌈ Rapport de triton ⌋

anacrouse

..... accent, désinence ...!

<http://patachonf.free.fr/musique/debussy/faunep.php>

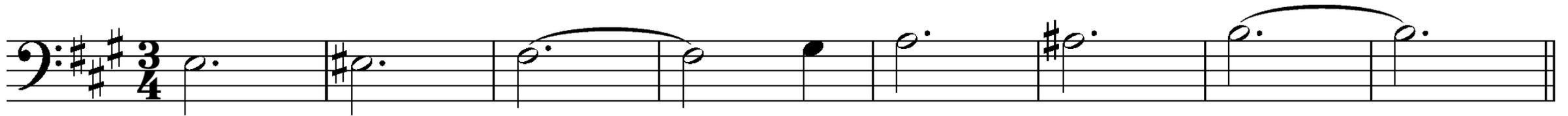
Προπαρασκευαστική άσκηση:

ημ ημ

Claude Debussy: *Prélude à L'après-midi d'un faune*
https://www.youtube.com/watch?v=9_7loz-HWUM&ab_channel=poloshia

4α. Τραγούδι μελωδικής γραμμής (τόνοι-ημιτόνια)

4β. Αρμονία: Αυξημένες συγχορδίες ως αποτέλεσμα αντιστικτικής κίνησης

Clara Schumann, Toccata, from *Vier Stücke aus Soirées Musicales*, Op. 6

Espressivo e tranquillo
ben marcato il canto

p dolce e legato

sempre con Pedale

sf

4γ. Αρμονικό dictée
Αναγνωρίστε τις συγχορδίες που λείπουν

I I I I

I V V I

4δ. Αρμονικό dictée
Λύση - Τραγούδι

The image displays two systems of musical notation for a dictation exercise in G major (one sharp). The key signature is G major, and the time signature is common time (C). The notation is presented in a grand staff format, with a treble clef on the top staff and a bass clef on the bottom staff. The first system consists of six measures. The second system also consists of six measures. Below each measure, the corresponding chord is identified with a Roman numeral in blue. The first system's chords are: I, N⁶, V⁷, I, I, IV, iv, I. The second system's chords are: I, It., V, #vi^{o2}, V, 5#, I. The chords are represented by notes on the staff, with some notes highlighted in blue to indicate the chord's structure. The final measure of the second system is marked with a double bar line.

System 1:
I, N⁶, V⁷, I, I, IV, iv, I

System 2:
I, It., V, #vi^{o2}, V, 5#, I

5α. Ρυθμός: Μονομερής έως εξαμερής υποδιαίρεση

6.2. Μονομερείς έως Εξαμερείς Ρυθμοί

5β.Ρυθμός: Πολυρυθμοί 2:3 και 3:2

388

Musical notation for exercise 388. The top staff is in 9/4 time and contains a sequence of eighth notes with fingerings 2 and 3, and accents. The bottom staff is in 9/4 time and contains a sequence of eighth notes with fingerings 4, 5, and 6, and a slur over the first two notes.

394)

Musical notation for exercise 394. The top staff is in 6/8 time and contains a sequence of eighth notes with fingerings 2 and 3, and accents. The bottom staff is in 6/8 time and contains a sequence of eighth notes with fingerings 4, 5, and 6.

397

in 3 + 2

Musical notation for exercise 397. The top staff is in 5/8 time (labeled 'in 3 + 2') and contains a sequence of eighth notes with fingerings 2 and 3, and accents. The bottom staff is in 5/8 time and contains a sequence of eighth notes with fingerings 3, 4, and 2, and accents.

Αυτοί που αποκαλούμε «αρχαίους» ήταν στην πραγματικότητα νέοι σε όλα τα πράγματα.
(Μπλεζ Πασκάλ)

Ένας άνθρωπος με θάρρος είναι πλειοψηφία.
(*Thomas Jefferson*)

Wheat Field with Cypresses (1889) by [Vincent Van Gogh](#).
Original from the MET Museum.